

ਕਿਤਾਬ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਝਾਤ

ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਪਿਤਾਮੇ

ਡਾਰਵਿਨ ਵਿਚਾਰ

ਲੇਖਕ: ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਐਡਮਿੰਟਨ,

Publisher: Lok Geet Parkashan, S.C.O. 26-27, Sector 34 A, Chandigarh-160022, India, Phone:
+172-5077427

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕਾਂ ਵਿੱਚ ਡਾਰਵਿਨ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਡਾਰਵਿਨ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹਾਨ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨੀ ਸੀ। ਉਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ (ਕੁਦਰਤ) ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤਿਪਤ (ਅਬੁੱਝ) ਪਿਆਸ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ 'ਵਿਕਾਸਵਾਦ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ' ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ।

ਡਾਰਵਿਨ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ, ਦਰ ਅਸਲ, ਇੱਕ ਪਸ਼ੂ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਹੋਂਦ ਲਈ ਪਸ਼ੂਆਂ ਅਤੇ ਪੌਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਘੋਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਕਾਰਨ ਵਿਕਾਸਵਾਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਜੀਵਾਂ ਦੀਆਂ ਲੱਖਾਂ ਉਪਨਸਲਾਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਕ੍ਰੋੜਾਂ-ਅਰਬਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਚੋਣ ਰਾਹੀਂ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਪਿਤਾਮੇ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਈਆਂ।

ਇਹ ਵਿਕਾਸਵਾਦ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਸਰੀਰਕ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗੀ ਕਾਬਲੀਅਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਸ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਕਿਸਮ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ। ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਮੂਲ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀਆਂ (ਜਮਾਂਦਰੂ ਰੁਚੀਆਂ) ਵਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨੀਵੇਂ ਦਰਜੇ ਦੇ ਜੀਵ ਤੋਂ ਉੱਤਰ-ਉਤਪਤੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਸ਼੍ਰੋਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਜੀਨੋਮ (ਵਿਰਸੇ ਵਿੱਚ ਮਿਲਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਸਾਰੇ ਲੱਛਣ) ਖੋਜਾਂ ਨੇ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੱਕੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਤਿੰਨ ਭਾਗ ਹਨ:

1. ਚਾਰਲਸ ਡਾਰਵਿਨ ਦੀ ਜੀਵਨੀ
2. ਬੀਗਲ ਦੀ ਜਲ-ਯਾਤਰਾ
3. ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਉੱਤਰ-ਉਤਪਤੀ

ਕਿਤਾਬ ਡਾਰਵਿਨ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਡਾਰਵਿਨ 12 ਫਰਵਰੀ, 1809 ਨੂੰ ਰਾਬਰਟ ਵਾਰਿੰਗ ਡਾਰਵਿਨ ਅਤੇ ਸੁਜੈਨਾ ਵੈਂਜਵੁੱਡ ਦੇ ਘਰ ਮਾਊਂਟ, ਸ਼ਰੂਜ਼ਬਰੀ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਖੇ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਸਕੂਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਸ਼ੌਲ (ਘੋਗੇ ਆਦਿ), ਪੱਥਰ, ਸਿੱਕੇ, ਖਣਿਜ ਪਦਾਰਥ, ਕੀੜੇ-ਮਕੌੜੇ ਆਦਿ ਇਕੱਠੇ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਬਗੀਚੇ ਵਿੱਚ ਪੌਦਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾ

ਕੇ, ਉਹ ਸਭ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਟੀਚਰ ਉਸ ਨੂੰ ਆਮ ਜਿਹਾ ਮੁੰਡਾ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਖਾਸ ਲਿਆਕਤ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਡਾਰਵਿਨ ਦਾ ਪਿਤਾ ਡਾਰਵਿਨ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰੰਤੂ ਡਾਰਵਿਨ ਨੂੰ ਇਸ ਕਿੱਤੇ ਨਾਲ ਉੱਕਾ ਹੀ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਪੜ੍ਹਾਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ 1827 ਵਿੱਚ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿੱਦਿਆ ਲਈ ਕੈਂਬਰਿਜ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਏਥੇ ਉਹ ਬਾਈਬਲ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਬੀਡੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਡਾਰਵਿਨ ਨੇ ਪਾਦਰੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ 1831 ਵਿੱਚ ਖਤਮ ਕੀਤੀ ਪਰੰਤੂ ਉਹ ਪਾਦਰੀ ਨਾ ਬਣ ਸਕਿਆ। ਇਹ ਸਮਾਂ ਫਿਰ ਅਜਾਈਂ ਗਿਆ।

ਡਾਰਵਿਨ ਜਦੋਂ ਕੈਂਬਰਿਜ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹੈਂਸਲੋ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਹੜਾ ਬਨਸਪਤੀ ਵਿਗਿਆਨ, ਕੀਟ-ਪਤੰਗ ਵਿਗਿਆਨ, ਰਸਾਇਣ ਵਿਗਿਆਨ, ਖਣਿਜ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਭੂ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਉੱਚ ਦਰਜੇ ਦਾ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀ। ਡਾਰਵਿਨ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹੈਂਸਲੋ ਦੇ ਲੈਕਚਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹੈਂਸਲੋ ਦਾ ਮਿੱਤਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਓਸੇ ਸਮੇਂ ਡਾਰਵਿਨ, ਭੂ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸੈਂਜਵਿਕ ਦੇ ਵਿਦਵਤਾ ਭਰਪੂਰ ਲੈਕਚਰਾਂ ਕਾਰਨ, ਭੂ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਰੁਚੀ ਰੱਖਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।

ਏਸੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ, ਡਾਰਵਿਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵਾਧੇ ਲਈ ਇੱਕ ਅਵਸਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਬੜ੍ਹਾਵੇ ਲਈ ਕੱਚੇ ਮਾਲ ਦੇ ਸ੍ਰੋਤ ਲੱਭਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੇ ਬੀਗਲ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਦੱਖਣੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਸਰਵੇ (ਨਿਰੀਖਣ) ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਭੇਜਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਰਾਬਰਟ ਫਿਟਜ਼ਰਾਏ ਬੀਗਲ ਦਾ ਕਪਤਾਨ ਸੀ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹੈਂਸਲੋ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਉੱਤੇ, ਕਪਤਾਨ ਨੇ ਡਾਰਵਿਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਸਾਖਾਵਾਂ ਦੇ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਬੀਗਲ ਨੇ, ਬ੍ਰਿਟਨ ਦੀ ਬੰਦਰਗਾਹ ਪਾਲੀਮਥ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਤੁਰ ਕੇ, ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਚੱਕਰ ਲਾਇਆ: ਦੱਖਣੀ ਅਮਰੀਕਾ, ਚਿੱਲੀ, ਪੀਰੂ, ਗਲੱਪਾਗੋਸ ਦੇ ਦੀਪਸੂਹ, ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ, ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ, ਹਿੰਦ ਮਹਾਸਾਗਰ ਦੇ ਟਾਪੂ ਅਤੇ ਕੇਪ ਆਫ ਹੋਪ। ਬੀਗਲ ਦੇ ਜਲ-ਸਫਰ ਦੌਰਾਨ ਡਾਰਵਿਨ ਨੇ ਪੱਥਰਾਂ, ਪਸ਼ੂਆਂ, ਬਣਧਾਰੀ ਜੀਵਾਂ, ਸੱਪਾਂ, ਖਣਿਜ ਪਦਾਰਥਾਂ, ਪਥਰਾਟੀਆਂ (ਫਾਸਿਲਜ਼), ਹੱਡੀਆਂ, ਜੰਗਲਾਂ, ਪਠਾਰਾਂ, ਜੁਆਲਾ ਮੁਖੀ ਪਹਾੜਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਵਿਆਂ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਮਾਲ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹੈਂਸਲੋ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਭੇਜਦਾ ਰਿਹਾ। ਜਹਾਜ਼ ਦਾ ਇਹ ਸਫਰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਚੱਲਿਆ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਡਾਰਵਿਨ ਨੇ ਜੋ ਤਜਰਬਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਨੇ ਡਾਰਵਿਨ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਮਹਾਂ ਵਿਗਿਆਨੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਾਰਵਿਨ ਨੂੰ 24 ਜਨਵਰੀ, 1839 ਨੂੰ ਰਾਇਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਡਾਰਵਿਨ ਦਾ ਵਿਆਹ ਐਮਾ ਨਾਲ 29 ਜਨਵਰੀ 1939 ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਹ ਪੰਜਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਪਿਤਾ ਬਣਿਆ।

ਡਾਰਵਿਨ ਗਲੱਪਗੋਸ ਦੀਪ ਸਮੂਹ ਤੋਂ ਫਿੰਚਿਜ਼ (ਚਿੜੀਆਂ) ਦੀਆਂ ਤੇਰਾਂ ਉਪਨਸਲਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਚੁੰਝਾਂ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਸਨ। ਡਾਰਵਿਨ ਸਮਝ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਚਿੜੀਆਂ ਕਿਸੇ ਉਪਮਹਾਦੀਪ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਖੁਰਾਕ ਦੀ ਕਮੀ ਕਾਰਨ, ਉੱਡ ਕੇ ਆਈਆਂ ਅਤੇ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਟਾਪੂਆਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਚਾਲ ਨਾਲ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਢਾਲ ਲਿਆ। ਆਪਣਾ ਭੋਜਨ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਖਾਤਰ ਇਸ ਖਾਸ ਉਪਨਸਲ ਨੇ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਚੁੰਝਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਉਪਨਸਲਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ। ਚਿੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਤਬਦੀਲੀ ਕੁਦਰਤੀ ਚੋਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਾਰਨ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਈ। ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਕਈ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਉਪਨਸਲਾਂ ਬਣ ਗਈਆਂ। ਜਿਹੜੇ ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਢਾਲ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਬਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ‘ਸੁਰਵਾਈਵਲ ਆਫ ਦ ਫਿੱਟੈਸਟ’ ਭਾਵ ‘ਯੋਗਤਮ ਦੀ ਜੈ’ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਵਿਕਾਸਵਾਦ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਉਪਜਾਤੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਔਲਾਦ ਉਪ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਲੱਛਣ ਵਿਰਸੇ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਭੁਚਾਲਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਕਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਯੁੱਗਾਂ ਵਿੱਚ ਦੀ ਲੰਘਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ, ਉਹ ਲੱਛਣ ਉਪਨਸਲਾਂ ਵਿੱਚ ਫਰਕਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਲਗਾਤਾਰ ਤਬਦੀਲੀ ਨੇ ਡਾਰਵਿਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਉਪਨਸਲਾਂ ਵਿਕਾਸਵਾਦ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹਨ।

ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਡਾਰਵਿਨ ਦਾ ਯਕੀਨ ਹੈ, “ਮਨੁੱਖ ਕਿਸੇ ਨੀਵੀਂ ਜਾਤੀ ਦੇ ਪਸ਼ੂ ਦੀ ਔਲਾਦ ਹੈ।”

ਡਾਰਵਿਨ ਨੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਚਾਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖੀਆਂ:

1. ਦ ਔਰਿਜਨ ਆਫ ਸਪੀਸ਼ੀਜ਼ (ਉਪਨਸਲਾਂ ਦੀ ਉਤਪਤੀ)
2. ਦ ਡਿਸੈਂਟ ਆਫ ਮੈਨ (ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਉੱਤਰ-ਉਤਪਤੀ)
3. ਦ ਵਾਇਜ਼ ਆਫ ਬੀਗਲ (ਬੀਗਲ ਦੀ ਜਲ-ਯਾਤਰਾਂ)
4. ਦ ਆਟੋਬਾਇਓਗਰਾਫੀ ਆਫ ਚਰਲਸ ਡਾਰਵਿਨ (ਚਾਰਲਸ ਡਾਰਵਿਨ ਦੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ)

19 ਅਪਰੈਲ 1882 ਨੂੰ ਡਾਰਵਿਨ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੈਸਟਮਿੰਸਟਰ ਐਬੇ ਵਿੱਚ ਦਫਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਤੀਜਾ ਭਾਗ ‘ਡਿਸੈਂਟ ਆਫ ਮੈਨ’ (ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਉੱਤਰ-ਉਤਪਤੀ) ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਡਾਰਵਿਨ ਇਹ ਸਿੱਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਉੱਤਰ-ਉਤਪਤੀ ਕਿਸੇ ਨਿਚਲੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਜੀਵ ਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸਰੀਰਕ ਢਾਂਚਾ ਬਣਧਾਰੀ ਜੀਵਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਬਾਂਦਰਾਂ, ਚਾਮਚੜਕਾਂ ਜਾਂ ਸੀਲ ਮੱਛੀਆਂ ਆਦਿ, ਦੇ ਸਰੀਰਕ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਹੈ। ਦੋਨੋਂ ਕਿਸਮਾਂ ਨੂੰ ਉਹੀ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਵੀ ਉਹੀ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਬਾਂਦਰ ਚਾਹ, ਕਾਫੀ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਵਰਤਾਅ ਵੀ ਓਹੋ ਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬਣਧਾਰੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ

ਅੰਦਰੂਨੀ ਰੋਗਾਣੂਆਂ ਤੋਂ ਓਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਥਣਧਾਰੀ ਜੀਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜੰਮਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਹੈ। ਭਰੂਨ ਵਿਕਾਸ ਵੀ ਓਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਪਸ਼ੂ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਡਾਰਵਿਨ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢਦਾ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਅੰਦਰ ਫਰਕ ਹਨ। ਦਿਮਾਗੀ ਫਰਕ ਵੀ ਹਨ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੀਵੇਂ ਦਰਜੇ ਦੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹਨ। ਬਦਲੇ ਹਾਲਾਤ ਮਨੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੋਨਾਂ ਉੱਤੇ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ, ਪਿਛਲ-ਖੋੜੀ ਮੋੜਾ ਹੋਰ ਸਥਿਤੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਦੋਨਾਂ ਉੱਤੇ ਜ਼ਾਹਰਾ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਡਾਰਵਿਨ ਸਿੱਧ ਕਰਦਾ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਪਰਿਵਰਤਨ ਸਿਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਦੁਪਾਇਆ ਤੋਂ ਦੁਪਾਇਆ ਬਣ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੁਦਰਤੀ ਚੋਣ ਅਤੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੇ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਅੰਗਾਂ ਉੱਤੇ ਅਨੁਕੂਲ/ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਕੁਝ ਉਪਨਸਲਾਂ ਹੋਰ ਵਿਕਾਸ ਕਰ ਗਈਆਂ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਦਰਖਤਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਘੱਟਦੀ ਗਈ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣਾ ਖਾਣਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਤੌਰ-ਤਰੀਕੇ ਵੀ ਬਦਲ ਗਏ। ਚੁਗਿਰਦੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕਾਰਨ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਈਆਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਬੈਬੂਨ (ਲੰਗੂਰ) ਲੋੜ ਨੂੰ ਹੀ ਦਰਖਤਾਂ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਲੱਗੇ।

ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਦੁਪਾਇਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਲੱਛਣ ਕਿਵੇਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਦੋਵਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨੇ ਮਹੱਤਵ ਪੂਰਨ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਕੋਈ ਪੂਛ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਬਹੁਤ ਉਘੜਵਾਂ ਲੱਛਣ ਹੈ। ਡਾਰਵਿਨ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਇਹ ਲੱਛਣ ਜ਼ਰੂਰ ਕੁਦਰਤੀ ਚੋਣ ਦੁਆਰਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਕੁਦਰਤੀ ਚੋਣ ਅਤੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਵਰਤਮਾਨ ਦਰਜੇ ਉੱਤੇ ਲਿਆ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਨਿਚਲੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਦਿਮਾਗੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਡਾਰਵਿਨ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਉਚੇਰੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਥਣਧਾਰੀ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਦਿਮਾਗੀ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫਰਕ ਸਿਰਫ ਦਰਜੇਬੰਦੀ ਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਜਾਂਗਲੀ ਅਤੇ ਨਿਉਟਨ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਹੈ। ਇੱਕ ਜਾਂਗਲੀ ਦਾ ਪੂਛਹੀਣ ਬਾਂਦਰ (ਏਪ) ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਹੈ। ਇੱਕ ਕੁੱਤਾ ਲੁੰਬੜ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਿਆਣਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੇ ਮੂਲ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ (ਰੁਚੀਆਂ) ਵਿਰਸੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸਵੈ ਬਚਾਅ, ਲਿੰਗਕ ਪਿਆਰ, ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਲਈ ਮਾਤਰਕ ਪਿਆਰ ਆਦਿ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀੜੇ-ਮਕੋੜੇ ਵੀ ਮੂਲ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

ਡਾਰਵਿਨ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਚਲੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਪਸ਼ੂ ਖੁਸ਼ੀ, ਗ਼ਮੀ ਅਤੇ ਦਰਦ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬਲੁੰਗੜੇ ਮਨੁੱਖੀ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਂਗ ਖੇਡਦੇ ਹਨ। ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਹਾਵ-ਭਾਵ ਵੀ ਟੁੰਬੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਸਰੀਰਾਂ ਉੱਤੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਪਸ਼ੂ ਵੀ ਦਿਮਾਗੀ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਉਤਸੁਕਤਾ, ਨਕਲ, ਧਿਆਨ, ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ, ਕਲਪਨਾ ਅਤੇ ਤਰਕ ਸ਼ਕਤੀ। ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਉਚੇਰੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਪਸ਼ੂ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਥਣਧਾਰੀ ਪਸ਼ੂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਮੂਲ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਰੱਖਦੇ

ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਓਹੀ ਗਿਆਨ ਇੰਦਰੀਆਂ, ਅੰਤਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਮਨੋਭਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਝਰਨਾਹਟਾਂ - ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਆਵੇਗ, ਮੋਹ ਅਤੇ ਵਲਵਲੇ ਹਨ। ਉਹ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਜਜ਼ਬੇ ਜਿਵੇਂ ਹਸਦ/ਸਾੜਾ, ਸ਼ੱਕ/ਸੰਦੇਹ, ਰੀਸ/ਰਸ਼ਕ, ਇਹਸਾਨਮੰਦੀ, ਅਤੇ ਉਦਾਰਤਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਸਭ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਦੂਜੇ ਭਾਵ ਵੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਡਾਰਵਿਨ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਸ਼ੂ ਮਨੁੱਖ ਵਾਂਗ ਸਭ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਕਲਪਨਾ/ਅਮੂਰਤਤਾ, ਵਿਆਪਕ ਧਾਰਨਾਵਾਂ, ਸਵੈ ਚੇਤਨਤਾ, ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਵਰਗੀਆਂ ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ।

'ਕੱਲਾ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜਾ ਭਾਸ਼ਾ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਭਾਵ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਸ਼ੂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਭਾਵ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਚਿੜੀਆ ਘਰ ਦੇ ਰਾਖੇ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਾਂਦਰ, ਕੁੱਤੇ, ਮੁਰਗੀਆਂ ਅਤੇ ਤੋਤੇ ਬਹੁਤ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਕੱਢ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਭਾਵਾਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਸ਼ੂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਦੀ ਬੋਲੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ? ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੀ ਸੂਝ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨਰ ਪੰਛੀ ਆਪਣੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਕਰ ਕੇ ਮਾਦਾ ਪੰਛੀ ਨੂੰ ਰਿਝਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੂਕ (ਚੁੱਪ) ਭਾਸ਼ਾ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਭਾਵ ਦੱਸਣ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਢੰਗ ਹੈ।

ਮਾਨਸਿਕ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਥਾਈ ਅਤੇ ਅਸਥਾਈ ਮੂਲ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆ ਵੀ ਵਿਕਾਸ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਸੂਝ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜੀ ਮੂਲ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਤਰੀ ਪਿਆਰ ਦਾ ਭਾਈ ਚਾਰੇ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ੀ ਲੈਣ ਦੇ ਭਾਵਾਂ ਤੱਕ ਵਾਧਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਵਿੱਚ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਮਾਜੀ ਮੂਲ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹਨ।

ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਉਚੇਰੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਪਸ਼ੂ ਵਿਚਾਲੇ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਬਹੁਤ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਇਹ ਫਰਕ ਸਿਰਫ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਕਿਸਮ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ। ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਨੀਵੇਂ ਦਰਜੇ ਤੋਂ ਉਚੇਰੇ ਦਰਜੇ ਤੱਕ ਬੇਸ਼ੱਕ ਧੀਮੀ-ਧੀਮੀ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਪਰੰਤੂ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਗਿਆਨ, ਨੈਤਿਕ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਬ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਡਾਰਵਿਨ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਿੰਗੀ ਚੋਣ ਵੀ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮਨੁੱਖੀ ਨਸਲਾਂ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਨੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਿੱਚ ਠੋਸ ਅਸਰ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਲੰਘਣ ਨਾਲ, ਇਹਨਾਂ ਅਸਰਾਂ ਨੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਿੱਗਰ ਨਤੀਜੇ ਕੱਢੇ ਹਨ। ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਗੌਣ ਲੱਛਣ, ਜਿਹੜੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਲਿੰਗ ਚੋਣ ਰਾਹੀਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ, ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਨੇਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਗੇ ਸੰਚਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਨੇਮਾਂ ਨੂੰ ਗਹਿਰਾਈ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

'ਡਿਸੈਂਟ ਆਫ ਮੈਨ' ਵਿੱਚ ਡਾਰਵਿਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨਿਚਲੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਜੀਵ ਤੋਂ ਉੱਤਰ-ਉਤਪਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਡਾਰਵਿਨ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਬਾਂਦਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਜਾਂਗਲੀ ਦੀ ਉੱਤਰ-ਉਤਪਤੀ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਹ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਸੱਭਿਅਤਾ ਦੇ ਸਿਖਰ ਨੂੰ ਛੋਹਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਸ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹੋਰ

ਉੱਚੀ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਤਰੱਕੀ ਕਰੇਗਾ, ਫਿਰ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੀ ਕਿਸੇ ਨੀਵੇਂ ਦਰਜੇ ਦੇ ਮੂਲ ਦੀ ਅਮਿਟ ਮੋਹਰ-ਛਾਪ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਆਧੁਨਿਕ ਵਿਗਿਆਨੀ ਕੁਦਰਤੀ ਚੋਣ ਰਾਹੀਂ ਵਿਕਾਸਵਾਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਖੋਜ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਰਚਨਾਤਮਕ ਨੇਮ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਵਿਗਿਆਨੀ ਸਾਰੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਸਾਡੀ ਹੋਣੀ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇ ਵਿਕਾਸਵਾਦ ਦੀ ਮਹੱਤਾ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਐਡਮਿੰਟਨ

ਫੋਨ: (780) 989-2977

ਓ-ਮੇਲਿ: ਦਰਓਕਹਰਓ29ਹੋਟਮਓਲਿ.ਚੋਮ

